

Írni kell egy új könyvet

VAJNA ÁDÁM ÉS ORCSIK ROLAND BESZÉLGETÉSE
KISS TIBOR NOÉVAL

V. A.: *Mondtad, hogy voltál futni délelőtt, egy darabig úgy is volt, hogy utána beszélgetünk, én meg jól kitaláltam, hogy akkor majd a futáshoz való viszonyodra kérdezek rá először. Végül most már délután van, de azért megkérdezem: a futás neked is egy kontemplatív tevékenység? Szoktál mondjuk íráson gondolkodni közben?*

Szoktam gondolkodni, leginkább azon a szövegen, amin éppen dolgozom. Ha hosszút futsz, mondjuk másfél órát, akkor van rá idő. Most éppen voltak is jó ötleteim. Vagyis inkább úgy fogalmaznék, hogy ilyenkor ugyanazokat a köröket járom gondolatban, és egyre jobban megismerem a saját ötleteimet. Ma kimondottan azon gondolkodtam, hogy hogyan indulna az új regény, mi lehetne az első jelenet.

V. A.: *Szoktál egyébként interjúkat olvasni más szerzőkkel?*

Persze, szoktam.

V. A.: *És mit keresel olyankor, mikre vársz választ?*

Alapvetően két dologra szoktam kíváncsi lenni. Egyrészt arra, hogy a szerző mit gondol a saját szövegeiről, illetve mások szövegeiről. Izgalmas összevetni a saját olvasási tapasztalatomat azzal, amit egy író elmond ugyanazokról az írásokról. Keresem a kapcsolódásokat ahhoz, amit én csinállok, vagy amit én is érzékelek magam körül, de az is izgalmas, amikor teljesen új szempontokkal találkozom. Másrészt kíváncsi vagyok magára az íróra, a személyiségére. Hogy milyen ember. Egy interjúból azért sok minden kiderül rólunk, hogy mit képviselünk, hogyan gondolkodunk, mit tartunk fontosnak.

V. A.: *Arról beszéltél már korábban, hogy az első regényed, az Inkognitó, terapeutikus szövegnek indult. Emlékszel arra a pillanatra, amikor eldöntötted, hogy beleállsz a szépírásba? Mert azért az egy nagy váltás, amikor ez ember eldönti, hogy belép a szöveggel egy olyan pályára, ahol az írását ismeretlen emberek különféle szépirodalmi mércék alapján fogják megítélni. Hogy élted ezt meg?*

Volt bennem szorongás, de nem azzal kapcsolatban, hogy mit írtam le vagy hogyan. Sejtettem, hogy az *Inkognitó* jó könyv, elsősorban azért, mert olyan emberek mondták ezt róla, és olyan emberek dolgoztak vele, akiről tudtam, megmondják, ha nem az. Van bennem valami földhözragadtság, szokták is rám mondani, hogy józan paraszti ésszel állok a világhoz. Azt hiszem, viszonylag jól meg tudom ítélni, hogy mennyire jó, amit csinállok, a baj majd akkor kezdődik, ha ez nem így lesz. Gyakran látok más írókon bizonytalanságot, frusztrációt afelett, hogy mennyire írnak jól, vagy mennyire sikeresek – ilyesmiken én is el szoktam gondolkodni egy-egy kritika vagy kevésbé jól sikerült írás után, de ezeket a meccseket lejátszom magamban. Ebben biztos nagyon sokat segített, hogy gyerekkoromban sportoltam. Éveken át minden egyes edzésen és meccsen azzal néztem szembe, hogy mit tudok, és mit nem. Erről állandó visszajelzést

kapsz a futballpályán, és utána már egy könyvnel is könnyebben a helyén tudod kezelni az ilyesmit. Persze, tudom, az irodalom és a sport nehezen hasonlítható össze egymással, de a kritika az kritika, az ember érezheti méltatlannak, személyeskedőnek, igazságtalannak – az erre adott reakció során fontos megőrizni a józanságot és az ön-reflexivitást. Az *Inkognitó* egyébként – főleg a későbbi könyveimhez képest – meglehetősen sok kritikát kapott, ami nyilván nem esett jól, de igyekeztem tanulni ezekből.

Szorongás inkább azzal kapcsolatban volt bennem, hogy felvállaltam a személyes-séget. Jobban féltem attól, hogy kikhez fog eljutni a könyv, hogyan fognak vele viszszaélni, hogyan fogják felkapni. Megvolt bennem az a félelmem, hogy az *Inkognitó* pont jó lehet egy gyűlöletkampány alapjának és ellenségképnek. Érdekes, hogy sokáig ez fel sem merült, persze, azért is, mert olyan sokan nem olvasták. Aztán történt, ami történt, eltelt tíz év, és most itt vagyunk, könyvadarálások és egyebek árnyékában. A gyűlöletkampány engem is elért, de érdekes módon a könyvet nem. Vagyok, ami vagyok, sokan csak azért gyűlölnék vagy tisztelnék, mert van egy címkém. Teljesen mindegy, hogy mit gondolok, vagy miket írok a szövegeimben, a könyveimben. Nem számít. Mindazt, ami ezzel gyűlöletkampánnyal személyesen jár, máig nem tudtam rendesen feldolgozni, de legalább kezdem érteni, hogyan hatolt be a személyiségembe, a magánéletembe, a baráti viszonyrendszereimbe. Nyomasztó, hogy az *Inkognitó* megjelenése után tizenegy évvel mégis szembe kell néznem azokkal a félelmekkel, amelyekről azt hittem, nem kerülnek elő. Innen próbálok összeszedni magam. Mindez válasz az eredeti felvetésre is: tényleg nem nagyon ráz meg, ki mit gondol a könyvemről, mert ilyenkor legalább a könyvről van szó, és nem olyan baromságokra vagy unalmas közhelyekre kell reagálnom, mint az óvodások nemváltó műtétei, hogy lehet-e LMBTQ-propaganda egy szépirodalmi mű, vagy hogy éppen milyen ruhát veszek fel, és azt ki hogyan magyarázza és minősíti. Az írást egyre inkább munkának tekintem, hideg fejjel viszonyulok hozzá – ezek az érzelmi tétek és súlyok a mindennapi életemet terhelik.

V. A.: *És az hogy alakult, hogy prózában és nem lírában fejezted ki magad?*

Az *Inkognitó* előtt semmilyen szépirodalmi szöveget nem publikáltam. Én azt a könyvet akartam megírni, és ezt prózában képzeltem el. Adta magát. Egy kicsit azért hátareset, de nem tudom máshogy meghatározni, mint regényként.

V. A.: *Az indulásod ilyen szempontból is rendhagyó volt, ráadásul a magyar íróársadalom nagy részével ellentétben neked nem bölcsész végzettséged van. Hogyan éled ezt meg?*

Néha kicsit frusztrál, de igazából frusztrálhatna jobban is, mert látom, hogy adott esetben mondjuk nincs meg az az elméleti tudásom, ami másnak igen. Ez van, nincs mit tenni, szociológia szakra jártam, és csak hobbiból olvastam szépirodalmat. A regényíráshoz egyébként sem hiszem, hogy szükség lenne irodalomelméleti tudásra. Én nem érzem a hiányát. Persze, dolgoztam a Független Mentorhálózatban is mint mentor, de az megint más, ott magáról az írásról volt szó, nem irodalmat tanítottam. Az egyik mentoráltamnak, Puskás Panninak egyébként most jelent meg az első novelláskötete, ami nyilván nem az én érdemem, de ha csak kicsit is hozzátettem, akkor arra büszke lehetek.

V. A.: *Amikor elkészült a Beláthatatlan táj, és leadtad a kéziratot, voltak félelmeid, hogy valamit nem értenek meg vagy nem úgy értenek, ahogy te szeretnéd?*

Igen, mégpedig azért, mert különböző technikai és külső körülmények miatt – zavaros év volt ez a 2020 – kevés időm maradt arra, hogy a könyv alján található lábsorokat megcsináljam úgy, ahogy szerettem volna. Az egészzet eleve a tördelés után lehetett csak véglegesíteni, mert akkor látszott, hogy melyik oldalra mi kerül, hiába volt meg az adott fejezetekhez tartozó lábsorok szövege. Érzem, hogy nem az igazi, és a sokféle értelmezés amiatt is van, mert nem volt elég időm olyanra megcsinálni, amilyenre szerettem volna. Ez bosszant. A Libri-díjra történő jelölés apropóján egyébként újrainyomták a könyvet, ami miatt elkészítettem egy olyan verziót, ahol szerintem már jobban átjön, hogy mit is akartam azzal a lábsorral. Csakhogy az utánnomásnál nem lehet javítani a regényben, mivel még ott vannak a könyvesboltok polcain az első kiadás példányai, és mindez kavargást okozott volna. Úgyhogy most szorítok, hogy elfogyjanak a példányok, és megjelenhessen egy olyan kiadás, aminek a lábsorozásával még jobban tudok azonosulni.

Persze tudnék más dolgokat is mondani, de onnantól, hogy egy könyv meg van írva, élnie kell a saját életét. Ahelyett, hogy azon rágódna az ember, hogyan lehetett volna másként, inkább el kell kezdeni dolgozni, írni kell egy új könyvet, amibe ezeket a tapasztalatokat be lehet építeni. Ha pedig esetleg eljutok arra a pontra, hogy egyre rosszabb könyveket írok, mint az előzők, akkor remélhetőleg a barátaim szólnak majd.

V. A.: Említetted egy másik interjúban, hogy szereted olvasni a könyveidről szóló kritikákat. Felbukkant a Beláthatatlan táj recepciójában olyan szempont, amire nem gondoltál, amin meglepődöttél vagy ami kifejezetten izgalmas volt?

Azért szeretem a kritikákat, mert nagyon izgalmas szembesülni azzal, ahogy egy másik ember rá tud hangolódni a szövegre, történjen az akár esztétikai, szerkezeti szinten, vagy akár – és ez főleg az olvasói visszajelzésekre jellemző – érzelmi síkon. Néhány izgalmas dolog azért eszembe jut, az egyik Hlavacska András kritikája a Kortárs Online-on, ahol egyrészt kiemeli a szöveg nyelvi játékosságát, másrészt elemzi azt, ahogy a regény visszatérő motívumai létrehoznak egyfajta csapdaszerkezetet. A másik egy apróság, amit Kőrösi Imre vett észre a Mozgó Világba írt kritikájában. A regény elején van egy rész, ahol a főszereplő egy nővel beszélget. Sokat gondolkodtam azon, hogy mi legyen a nő hobbija, és csak olyan közhelyek jutottak eszembe, mint a jóga meg a futás. Végül úgy döntöttem, hogy legyen valami küzdősport, és ekkor beugrott a krav maga, amiben ráadásul van egy nyelvi trükk is, vagyis hogy a nő egyszerre beszél „magáról” és a „krav magáról”. Az ilyen zavarok aztán mindegyik szólamra – főleg persze a kórában fekvő Dorkáéra – jellemzők lesznek a könyv további részében, ez a jelenet pedig megelőlegezi ezt. Hihetetlenül örültem ennek az apró, de annál fontosabb kritikusi észrevételnek. Aztán nemrég olvastam az Alföldben megjelent kritikát, amelyben Baranyák Csaba szinte tanulmányba illő részletességgel elemezte a regényt. Nagyon tetszett, amikor arról írt, hogy bizonyos motívumok miként tükröződnek a szereplők között. És akkor már azt is megemlítem, hogy a Molyon vagy akár az Instagramon milyen sok pozitív visszajelzés érkezik a regényre. Nem feltétlenül szakmai elemzések ezek, de nagy részük értő és érzékeny, sokszor megható őszinteséggel megírt reflexió – nekem ezek is legalább olyan fontosak, mint a kritikák.

V. A.: A regényben négy szólam van. Nem volt olyan a munkafolyamat során, hogy kiderült, az egyiket szívesebben írod, mint a másikat?

Dehogynem. De le kellett küzdeni ezt az érzést. Nem volt fair a többi szereplővel szemben.

V. A.: *És nem gondolkodtál el azon, hogy akkor legyen csak az a szereplő, akit a legszívesebben írsz?*

Nem, az lehetetlen lett volna. De egyébként sem volt olyan, akit nem szívesen írtam. Meg hát volt egy nagyon erős vázlatom, és azt a vázlatot úgy építettem föl, hogy a szerkezetet előre meghatároztam: tudtam, mikor ki fog megszólalni, miről fog beszélni, hogy éppen hol tartózkodik. Aztán miután egy svunggal megírtam az első három fejezetet, és a felét ki kellett húzni meg átírni, rájöttem arra, hogy nem lehet háromezzer karakterenként nyelvet váltani. És itt jött jól a vázlat, mert onnantól egy szereplő szólamából egyszerre három fejezetnyit tudtam megírni anélkül, hogy szétesett volna a szerkezet. Így olyan 6-12 szakasznyi szöveg készült el egyszerre egy szereplő nyelvén, ami pont annyi, hogy már belejössz, sőt, a végére kicsit be is sokallsz tőle, és félre tudod tenni, hogy jöjjön a következő szólam.

O. R.: *Ebben a regényben sokkal jobban merítettél az experimentális művészetből, mint korábban. Nemcsak irodalmi párhuzamokra, hanem zeneikre, filmes és képzőművészetiakra is gondolsz. A Beláthatatlan táj a műfaji besorolást is időjében teszi, miután Dorka szabadverses formában szólal meg, ehhez járulnak hozzá a lapalji „egysoros” versek, amelyek képleírásként is értelmezhetőek. Ugyanakkor regényed mégsem esik az öncélú kísérletezés csapdájába. Kísérleti, experimentális – ezek olykor lekicsinylő jelzők is. Te hogyan gondolkodsz a kísérletező művészetéről? Vannak hozzád közel álló alkotók, nemcsak irodalomban, hanem más művészeti ágakban is?*

Nem hiszem, hogy az alkotóművészet lehet más, mint kísérletező. Vagy experimentális, radikális, súlyos téteket mozgató – ezek a kifejezések jutnak még eszembe egy jelentős mű színonimájaként. De nagyon fontos, amit az öncélúságról mondasz: számomra azok az igazán jelentős, izgalmas művek, amelyek a kísérletezéssel elmennek a falig, mégsem válnak öncélúvá. Íróként, főleg a *Beláthatatlan táj*ban eddig a pontig szerettem volna eljutni. Szerettem volna, ha a regény egésze, beleértve a Dorka-szólalmot és a lapalji „lábsorokat” (ezt a fogalmat az egyik szerkesztőm, Szvoren Edina alkotta) épp annyi zavart és homályt kelt az olvasóban, amitől a regényre akár azt is mondhatod, hogy experimentális, de nem olvashatatlan vagy öncélú. Ugyanez volt a helyzet a giccsel: a szereplőim sokat beszélnek a könyvben az érzéseikről, sokszor teljesen reflektálatlanul és közhelyesen. Ez rengeteg veszélyt rejtett magában, és izgalmas volt ilyen szempontból is végigjárni egy határvidéket.

A más művészeti ágakat illetően főleg a zenéről tudnék hosszan beszélni, és sorolhatnám azokat a zenekarokat vagy előadókat, akik hatottak rám – és valamilyen értelemben ezek valóban experimentálisnak mondhatók. Kezdve mondjuk a Vágtázó Halottkémeektől az olyan műfajokig, mint a dark ambient, az electro clash, a witch house, a shoegaze meg néhány különböző, radikális metálműfaj. És vannak olyan klasszikusabb előadók is, akik önmagukban jelképeznek valamit a művészi szabadságból, mint David Bowie, Perry Farrell, Mike Patton, Björk vagy David Sylvian.

Az irodalom terén foghíjas a műveltségem, olvasóként sokkal kevésbé szempont számomra, hogy valaki mennyire radikális kísérletező. Nagyon szeretem például Oravecz Imre prózáját, a lassúságuk engem is kivesz az időből. Persze a kamaszkor nagy olvasmányélményei (Kafka, Beckett, Ionesco vagy a német expresszionista

költők) experimentálisak voltak a maguk módján, miközben nagyon szerettem az olyan klasszikusokat, mint például Móricz. A szépirodalomhoz harminchoz közeledve találtam vissza Bodor Ádámnak és Tar Sándornak köszönhetően. A Bodor-mondattal: egyszerre radikális, experimentális, szép, kortalan, szabad. Tar Sándor pedig abban inspirált, hogyan lehet a szociológiai látásmódot összeépíteni a szépirodalommal.

O. R.: *A regényed „lábsorai” összefüggésben állnak a fényképes munkáiddal, a borító is a Te fotográfiád alapján készült. A borítókép nagyon izgalmas, nem lehet eldönteni, fényképről vagy festményről van-e szó, mintha valahol a határmezsgyén lenne, ezt erősítik föl a felhős foltok is, amelyek lebegő hatást kölcsönöznek a szilárd építményhez képest. Az ellentétek összekapcsolása. Ugyanakkor sem a regényed lapalji egysorosai, sem a fényképek nem illusztrációi egymásnak: egyenrangú elemei az egésznek. Hogyan választottad ki a borítóképet? Volt-e valami alapkonceptiód a készítésekor? Vagy a már meglévő képeid közül választottál egyet?*

Nagyon szép, ahogy leírod ezt a fotót. Teljesen spontán módon született. Valamikor 2019 februárjában álltam a ljubljanoi dugóban, a szélvédőn esőcseppek, és ott magasodott ez az épület ebben a lehangoló szürke tájban. Gyorsan csináltam néhány fotót, és amikor egy évvel később a borítóhoz kerestem képeket, előkerült. Úgy éreztem, nagyon jól visszaadja a regény hangulatát, monumentális, mégis éteri, egyszerre van benne valami hideg, elidegenítő, mégis él, és azt hiszem, élni akar.

O. R.: *A regényben a Dorka nevű elbeszélő nem pusztán a szabadvers-használata szempontjából izgalmas. A drogos hallucinációk látomás-nyelvet hoznak létre, az ő szólama valójában tudatfolyam, burroughsi cut uppal. Tudatfolyam, történet és mondatpoétika – hogyan találkozik e három a boncasztalodon?*

Dorka szólama számomra nagyon fontos. Ha már a mondatpoétikát említéd, szerettem volna kipróbálni, hogyan működik egy ilyen szabadversszerű szólama egy regényben. Dorka olyan szabadságot adott számomra, ami miatt minden eddiginél jobban élveztem a munkát. A megszólalásmódja tényleg olyan volt, mint egy tudatfolyam, sajátos logikával, nyelvezettel és egy bonyolult asszociációs hálóval, amiben nagyon jó volt elveszni, majd visszatérni belőle. Belefért egy anagrammajáték, mint ahogy az is, hogy a regény vége felé, Dorka utolsó megszólalásánál az általa katonán módton ismételt mondatok valamiféle furcsa, esetenként hiányos, eltorzított refrénként tértek vissza. De Dorka szerepét a regény egésze szempontjából is kulcsfontosságúnak érzem. Az ő tudatfolyama a történet szempontjából is fontos volt, hiszen Dorka emlékfoszlányai hol megmagyarázták, hol megkérdőjelezték az apja perspektíváját. Passzolt a kómás állapothoz is, amely egy tragikus határhelyzet. A tömörítések és a folyamatosan felvillanó képek ráadásul arra is jók voltak, hogy érzelmeket és különböző értelmezéseket váltsanak ki az olvasókból.

O. R.: *A regény formája számomra az ecói nyitott mű fogalmát is felidézte. A regény többféle-képpen olvasható: lineárisan és öntörvényűen, külön szólamokra bontva, vagy csak a „lábsorok” alapján. A különállónak ható részeket motívumok, történetmorzsák kapcsolják össze. Az experimentális, nyitott mű experimentális, nyitott olvasót is feltételez?*

Mindenképpen. Ami nem jelenti azt, hogy aki nyitott, annak mindenképpen tetszeni fog, mint ahogy azt sem, hogy akinek nem teszik, az nem nyitott. Nehéz könyv, figyelni kell rá, nehéz visszatérni hozzá, ha valaki egy-két hétre félreteszi. Remélem,

hogy a figyelemért cserébe az olvasó olyan finomságokat talál benne, amelyekkel igyekeztem telepakolni. Még kortárs íróbarátaim könyveiből is vettem át egy-két mondatos idézeteket. Aztán ott van benne az előbb említett, visszatérő anagrammájáték, meg egy csomó párhuzam, közös motívum a szereplők sorsában. Azt hiszem, ezekkel leginkább magamat szórakoztattam.

O. R.: *Első regényedben, az Inkognitóban is idéztél független zenekart, a Jesut. Most a magyar Gustave Tiger zenekar egyik sora köszön vissza Dorka tudatfolyamában: „Senki se tenger, mindenki óceán.” Ez az idézet felfogható a barokk kori misztikus angol költő, John Donne: Senki sem különálló sziget című versének parafrázisaként: „Senki sem különálló sziget; minden ember a kontinens része” (Sótér István fordítása). Vagyis a Gustave Tiger zenekar intermediális műveket hoz létre, a lemezborítók képzőművészeti alkotások. Ezek az énekesnő, Szurcsik Erika művei, akinek kiváló szólózenekara is van, az Unknown Child. Mindkét zenekar esetében a fizikai hanghordozók a digitális változathoz képest sokkal több képzőművészeti kiélesszítőt tartalmaznak, ezek egyenrangú alkotások a zenével. A regényedben idézett GT-dal-szöveg a vízzel kapcsolatos, mintha Donne materiális sziget-metáforája feminizálná, vízzé oldódna. Az óceán őselem, az óceán szabályozhatatlan, az óceán ős-anarchia – ez a tudatfolyam metáforája nálad? Vagy valami olyasmi, amiben minden tudatfolyam föloldódik?*

Úgy érzem magam a kérdés kapcsán, mint a regénybeli Zsófi édesanyja, aki csak egy tévéből kifotózott kép alapján ismeri a tengert: én még sosem láttam az óceánt. A tengert viszont igen, és úgy van, ahogy mondod, hipnotikus az ereje, bármikor elindulnék, hogy akár csak néhány órára lássam, érezzem. Nem mondanám a tudatfolyam metáforájának, inkább úgy fogalmaznék, hogy a tenger – legalábbis egy alföldi-domb-sági kötődésű ember számára – ad valami olyan szabadságélményt, képes kinyitni az embert arra, hogy jobban hozzáférjen a saját tudatfolyamához. Szóval valami olyasmi, ami a tudatfolyamot életre kelti.

V. A.: *Mondtad egy interjúdban, hogy az egyik elemi élményed írás közben az volt, hogy a regény szinte elkezdte írni önmagát.*

Ez a mondat tipikus blöffnek tűnik. Na, mondott valami nagyot az író, de mit akar ez jelenteni valójában?

V. A.: *Hát igen, szerintem ezt az érti, aki ír...*

...aki nem, az meg néz, hogy mi ez a hülyeség. Valójában azt hiszem, van a szövegnek egy logikája, ami alapján folytatódik, kibomlik, terebélyesedik. Eszembe jutott egy jó példa. A szajkó. Az egyik múltat idéző jelenetben Dorka fekszik a panelház erkélyén a barátjával. Gondolkodtam azon, hogy milyen madarak repkedjenek az épület körül, és akkor eszembe jutott, hogy amikor még a hegyoldalban laktam Pécsen, sokszor láttam az erkélyről szajkókat. Aztán utánaolvastam a dolognak, és kiderült, hogy a szajkó hangutánzó madár – miközben az egész Dorka-szólam arról szól, hogy mindenféle hangok szűrődnek be az életébe, amíg kómában fekszik. Persze megtehettem volna azt, hogy eleve keresek egy hangutánzó madarat, de hát miért tettem volna, ilyen nem jutna magamtól eszembe. Mindenesetre miután volt írás közben ilyen élményből még legalább tizenöt, egy ponton már tényleg olyan érzés volt, hogy hűha, ez a könyv magát írja.

V. A.: *Azt egyébként rosszul élted meg, hogy gyakorlatilag a járvány közepén jelent meg a Beláthatatlan táj?*

Nagyon. Sokat dolgoztam rajta, hat év után jelent meg ismét regényem, erre nem lehet kimenni az utcára. Így aztán teljesen hektikus a nyaram, most jött minden meghívás, amit megkaptam volna korábban, ha nincs a járvány. Csak így meg ugye nyaram nincs. De azért amiatt inkább nem panaszkodom, hogy meghívásokat kapok. Sőt, ahogy telik az idő, egyre inkább úgy érzem, hogy az élő fellépések érdekelnek igazán. Élőben bárhova elmegyek, bármilyen meghívásra, az interjúkat egyre jobban meggondolom. Sokszor nem érzem magam jól tőlük. Gyakran én hozom nehéz helyzetbe az interjú készítőjét azzal, hogy élőben elég szeszélyesen fogalmazok – máskor pedig az zavar, ha valaki azért akar interjút készíteni veled, mert konkrét célja van, fel akar használni valamire, de nem rám kíváncsi. Ez iszonyúan fel tud bosszantani. Fárasztó. Emberekkel találkozni és beszélgetni velük, az nem. A személyes kapcsolatokban hiszek.

V. A.: *Mindig egy könyvre előre látsz csak, vagy vannak olyan irodalmi projektjeid, amikről tudod, hogy meg akarod őket csinálni valamikor az életedben?*

A *Beláthatatlan táj*on akkor kezdtem el dolgozni igazán, amikor megtaláltam, hogy mi lesz az azt követő könyvem témája.

V. A.: *Ez az az érzés volt, hogy fejezzem már ezt be, hogy kezdhessem a következőt?*

Nem, nem, ez inkább az volt, hogy „Úristen, vannak dolgok, amik ebbe a könyvbe nem férnek bele, mi legyen velük?” Például még egy szereplő. És akkor rájöttem, mi lenne, ha írnék egy másik könyvet. Amin mostanában kezdek dolgozni, az tehát ebből lett kioperálva. Az is regény lesz.

Egyébként gyakran álmodozom arról, hogy találjak egy szponzort, aki ad nekem egy elektromos autót, én bejárom vele Európát, majd erről az utazásról írok egy könyvet.

V. A.: *Mi érdekel legjobban Európából?*

Skandinávia és a Baltikum. Illetve hát Olaszország és a volt jugoszláv államok, de oda azért könnyebben el lehet jutni.

V. A.: *Emlékszem, egyszer beszélgettünk már az időbeosztásról, meg hogy te miként oldod meg, hogy ne csússzanak szét a napjaid meg a heteid, így félig-meddig szabadúszó tördelőként. Úgy rémlik, hogy volt egy elég jó módszered.*

Most már nem lennék ennyire pozitív. Szeretnék egy kicsit pihenni, de van ez a frusztráció, hogy amíg hívnak, addig vállalj el mindent, közben meg nem szeretek például felkérésre írni, mert ritkán sikerül olyanra, amilyenre szeretném. És nekem amúgy is fontos, hogy dolgozzak valami mást az írás mellett. Inspirál.

V. A.: *Akkor kevésbé az a cél, hogy a kreatív energiáid megmaradjanak a regényírásra?*

Nem, ez is benne van. És a tördelés például ezért jó, mert gyakorlatias kulimunka. A kreatív energiák pedig mehetnek a regénybe.

